

NORGES HØYESTERETT

Den 23. januar 2012 avsa Høyesterett dom i

HR-2012-00168-A, (sak nr. 2011/1677), straffesak, anke over dom,

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Bjørn Kristian Soknes)

mot

A (advokat Odd Walther Moi)

STEMMEGIVNING :

- (1) Kst. dommer **Arnesen**: Saken gjelder lovanvendelsen ved straffesak om overtredelse av naturvernloven § 5, som bestemmer at det i landskapsvernområder ikke må iverksettes tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter, og plan- og bygningsloven § 93 første ledd bokstav i, som bestemmer at vesentlige terrenginngrep bare kan utføres etter forutgående tillatelse.
- (2) Sør-Trøndelag politidistrikt utferdiget 15. februar 2010 forelegg mot A for overtredelse av

”I Naturvernloven § 24, jf. § 5, jf. § 21, jf. forskrift av 21.12.2001 om vern av Forollhogna med tilliggende dalfører, vedlegg 8, vern av Endalen landskapsvernområde, Midtre Gauldal kommune, Sør-Trøndelag § 3 (for perioden frem til 1. juli 2009) hvoretter området er vernet mot alle inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, slik som for eksempel vegbygging, drenering og annen form for uttak, oppfylling, planering, lagring av masse, bergverksdrift og annen form for grave-, sprengnings- eller borearbeider. Forvaltningsmyndigheten kan dispensere fra bestemmelsen.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

Ved flere anledninger i tidsrommet høsten 2007 til 29. august 2008, i Endalen landskapsvernområde i Midtre Gauldal, i egenskap av styreleder i veglaget 'Endalen seterveg', utførte og/eller beordret han utført tiltak som vesentlig endret eller virket inn på landskapets karakter ved bl.a. grøfting, legging av stikkrenne, fjerning av stein og/eller berg og/eller annen form for gravearbeid, planering, oppfylling av masse og rydding av skog i en strekning på ca 350 meter med startpunkt ca 183 meter fra Maureggvollen på sørsiden av Ena mot Finntjønnna, uten å ha tillatelse til det.

II Plan- og bygningsloven § 110 første ledd nr. 2 jf. § 93 første ledd bokstav i for uten tillatelse å ha utført vesentlig terrenginngrep

Grunnlag:

Til tid, sted og i egenskap som nevnt i post I, utførte og/eller lot han utføre de der nevnte tiltak, uten å ha tillatelse til det.”

- (3) Forelegget ble ikke vedtatt. Det ble derfor oversendt Sør-Trøndelag tingrett for pådømmelse etter straffeprosessloven § 268. Sør-Trøndelag tingrett avsa dom 2. september 2010 med slik domsslutning:
- ”A, født 30.03.1954, dømmes for overtredelse av naturvernloven § 24, § 5, jf § 21, jf forskrift av 21.12.2001 om vern av Endalen landskapsvernområde, Midtre Gauldal kommune, Sør-Trøndelag § 3 og plan- og bygningsloven § 110 første ledd nr 2, jf § 93 første ledd bokstav i til bot på 50 000 – femtitusen – kroner, subsidiært 50 – femti – dager fengsel.”
- (4) Tingretten fant det klart at det var tale om en standardheving som totalt sett endrer veiens karakter og hvordan denne fremstår i landskapet. Arbeidene medførte derfor at det var ”etablert et veilegeme inn til Finntjønnan, som ikke eller i alle fall betydelig mindre synbart befant seg der fra før”.
- (5) A anket dommen til Frostating lagmannsrett, som 25. august 2011 avsa dom med slik domsslutning:
- ”A, født 30. mars 1954, frifinnes.”
- (6) Lagmannsrettens dom er avsagt under dissens. Det bestemmende mindretall – tre meddommere – stemte for frifinnelse, mens fagdommerne og en meddommer stemte for domfellelse, jf. straffeprosessloven § 35 første ledd.
- (7) Frifinnelsen for post I i tiltalen er begrunnet i at det arbeid som er utført er å anse som vedlikehold. Det ble ikke gitt noen nærmere begrunnelse for frifinnelsen for post II utover en henvisning til begrunnelsen for frifinnelsen under post I.
- (8) Trøndelag statsadvokatembeter har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen og saksbehandlingen – domsgrunnene ved frifinnelsen for post II.
- (9) *Jeg er kommet til at anken fører frem.*
- (10) Endalen landskapsvernområde utgjør et areal på 35,6 km² beliggende i Endal statsallmenning, Midtre Gauldal kommune, hvor Statskog er grunneier. Landskapsvernområdet ble etablert ved kgl.res. av 21. desember 2001 sammen med verneplan for Forollhogna nasjonalpark med tilliggende dalfører.

- (11) A er formann i foreningen Endal seterveg, heretter veilaget, som består av om lag førti bruksberettigede i allmenningen. Veilaget har bygd vei innover seterdalen fra området sørvest for Enmoen, hvor det innkreves bompenger, til Maureggvollen ved elva Ena. Vestrekningen er på nærmere 20 kilometer, og byggingen av den startet på 1930-tallet. Statskog har ikke på noe tidspunkt gitt skriftlig samtykke til arbeidet. Etter at opprustingen av veien i 2000 var ført frem til Ena, ble veilaget anmeldt til politiet. Anmeldelsen ble henlagt etter bevisets stilling.
- (12) Seterdriften i Endalen går tilbake til 1600-tallet. Like lenge har det vært en ferdselsåre inn til Finntjønnan, og det ligger mange setre langs seterveien. Det fremgår imidlertid av lagmannsrettens dom at bare tre-fire er i drift til setring, og at disse setrene ligger lenger nede enn den delen av seterveien som er omtvistet i saken. Innenfor den del av veien saken gjelder, finnes det bare én seterbygning. Denne benyttes ikke til seterdrift, men brukes ved tilsyn med sauer en leietaker har gående i området. Slikt tilsyn skjer rundt ti ganger hver sommer. Det er også etablert en værhamn, som tidligere tok imot værer fra et temmelig vidt område. I dag er bruken begrenset til værer fra Budalen. De allmenningsberettigete tar også ut en del ved, og det foregår jakt i området, blant annet på villrein. Traktorferdselen innover mot Finntjønnan har vært meget beskjedent.
- (13) Veilaget søkte i september 2002, etter opprettelsen av landskapsvernområdet, Midtre Gauldal kommune om tillatelse til opprusting av veifaret fra området ved Maureggvollen til Finntjønnan, en strekning på rundt én kilometer. Da søknaden ikke ble besvart, ringte tiltalte til rådmannen en av de første dagene i juni 2004, og varslet om at man nå ville starte arbeidet. Rådmannen frarådet dette, og varslet saksbehandler. Den 15. juni 2004 ble det holdt befaring, og det ble konstatert at det var utført tiltak som etter kommunens oppfatning utgjorde ulovlig veibygging i 183 meters lengde. Arbeidet ble deretter stanset.
- (14) A ble anmeldt og tiltalt for forholdet. Han ble frifunnet ved Sør-Trøndelag tingretts dom 30. august 2006. Tingretten fant at størstedelen av det arbeidet som var utført – grøfting, drenering og planering – kunne karakteriseres som vedlikehold, men ikke det arbeidet som besto i at det var etablert en ny trasé. Tingretten kunne imidlertid ikke se at dette arbeidet, som knyttet seg til de siste femti meter av veien, i vesentlig grad endrer landskapets art eller karakter, jf. naturvernloven § 5 og forskrift om verneplan for Forollhogna med tilliggende dalfører, vedlegg 8, vern om Endalen landskapsvernområde, heretter forskriften, § 3 nr. 1. Arbeidet var derfor lovlig. Dommen ble ikke anket, og er således rettskraftig.
- (15) Etter denne dommen forberedte veilaget videre opprusting fra der arbeidet stanset i 2004 til Finntjønnan, og engasjerte en entreprenør til å utføre dette. Opprustingen skulle gjøre det mulig å ta seg frem med traktor av slik størrelse som er vanlig i landbruket i dag. Arbeidet ble igangsatt i 2007, men stanset opp da man hadde utbedret rundt 140 meter.
- (16) Disse anleggsaktivitetene, og forberedelsen av dem, ga opphav til atskillig aktivitet hos så vel grunneier ved Statskog, som offentlige myndigheter. Det ble rettet flere henvendelser til veilaget i tiden fra august 2007 til august 2008. I disse henvendelsene ble det gjort gjeldende at anleggsvirksomheten krevde tillatelse fra kommunale myndigheter. Veilaget så det imidlertid slik at den frifinnende dommen fra Sør-Trøndelag tingrett av 30. august 2006 innebar at arbeidene ikke var søknadspliktige. Arbeidet ble gjenopptatt sommeren 2008, men stanset 29. august, etter at det var bygget nye 210 meter av veien.

- (17) Ved vedtak 31. august 2008 nedla Midtre Gauldal kommune forbud mot fortsatt anleggsvirksomhet på strekningen fra Maureggvollen til Finntjønnan. Vedtaket ble påklaget, uten at jeg ser grunn til å redegjøre for klagebehandlingen. Etter stansningspålegget er det ikke utført ytterligere arbeid på strekningen.
- (18) Formålet med landskapsvernområder er – som det ligger i navnet – ”å bevare egenartet eller vakkert natur- eller kulturlandskap”, jf. naturvernloven § 5 første punktum. Etter bestemmelsens annet punktum må det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter.
- (19) Paragraf 3 i forskriften gjentar og eksemplifiserer forbudet i naturvernloven § 5. Forskriften § 4 angir tiltak forbudet i § 3 ikke er til hinder for, og § 5 gir hjemmel til å dispensere fra forbudet i § 3 på nærmere betingelser.
- (20) Når naturvernloven § 5 bestemmer at det ikke må iverksettes tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter, innebærer dette samtidig at tiltak som ikke har slik virkning vil kunne foretas uhindret av naturvernlovens bestemmelser. Vesentlighetskravet er dermed en materiell begrensning i kompetansen etter naturvernloven § 6 til å gi nærmere bestemmelser om området, dets skjøtsel og bruk og en ramme for straffansvaret etter naturvernloven § 24. Denne bestemmelsen retter seg mot den som forsettlig eller uaktsomt overtrer forbudsbestemmelser gitt i medhold av loven.
- (21) Etter forskriften § 3 er Endalen landskapsvernområde ”vernet mot alle inngrep eller tiltak som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter”. Som eksempler på tiltak som er forbudt er nevnt blant annet veibyggning, drenering, oppfylling, planering og gravearbeider. I forskriften § 4 heter det at bestemmelsene i § 3 ikke er til hinder for vedlikehold av blant annet eksisterende veier. Endelig åpner forskriften § 5 for at det på nærmere vilkår kan gis tillatelse til fremføring av nye veier for jordbruksformål som er knyttet til seterdrift.
- (22) Karakteriseringen av et tiltak som ”veibyggning” eller noen av de andre kategoriene som er nevnt i forskriften § 3, er likevel ikke avgjørende for om det foreligger et tiltak som ”vesentlig kan endre landskapets art eller karakter”. Grensen mellom det lovlige og det forbudte følger som jeg har fremholdt, av naturvernloven § 5.
- (23) Lagmannsretten beskriver de arbeidene veilaget har utført slik:

”Den strekning som ble bearbeidet sommeren 2007 utgjorde ca. 140 meter, mens arbeidet utført 29. august 2008 omfattet ca. 210 meter. [...]

Arbeidet er utført av en 14 tonns gravemaskin i følge entreprenøren og arbeidet skjedde ved bruk av stedlige masser. Der det er tatt ut masse utenfor veitraséen er det tildekt med tilbakeføring av opprinnelig overflate. Det er utjevnet kuler i terrenget og flyttet større steiner som hindret ferdsele. Dels er veien plassert høyere i terrenget enn de tidligere hjulsporene ved påføring av masse, dels er det gravd skjæringer. Det er gravd grøfter langs veien der den går i kanten av myr, og det er nedlagt stikkrenner av plast etter behov. På et par punkter av strekningen er det forklart at det hadde eksistert nedlagte stikkrenner av stein, som ikke lenger fungerte.

Bredden på veien er øket sett i forhold til de gamle hjulsporene. Anslagsvis er den nye veføringen ca. 2–2,5 meter bred, mens de gamle hjulsporene var på ca. 1,5 meters bredde. De gamle hjulsporene gikk ikke alle steder samlet. Delvis var det valgt noe forskjellig spor alt etter hvor fuktig det var i området.”

- (24) Det bestemmende mindretallet har også bemerket at:

”Arbeidet som er utført er skjedd nennsomt og under hensyn til at inngrepet skal minimaliseres ut fra at hensikten er å gjøre den gamle veien kjørbar med dagens utstyr. Tiltakene må bedømmes som minimale i forhold til formålet. Mindretallet har merket seg under befaringen at det langs den 10 år gamle veien fra Maureggvollen til elva Ena hadde grodd godt igjen både mellom sporene og på sidene av veien.

Oppgraderingen av veien er skjedd uten at det er lagt duk eller foretatt vesentlige inngrep. Det er kun skjedd en tilpasning av veien til bredere traktorer.”

- (25) Det fremgår av det jeg har gjengitt fra det bestemmende mindretallets beskrivelse at formålet med arbeidene har stått sentralt ved vurderingen. Det er videre lagt vekt på at utbedringen medfører en betydelig tidsbesparelse for dem som driver næringsvirksomhet i området, slik at det veilaget og A har ment å oppnå var at den pågående næringsvirksomheten i området kunne fortsette og tilpasses dagens realiteter innen landbruket.
- (26) Det bestemmende mindretall har derfor funnet at arbeidene best kan karakteriseres som vedlikeholdsarbeid i forskriftens forstand, slik at veifaret både før og etter arbeidene fremstår som ”en traktorvei av enkleste sort”.
- (27) Ved vurderingen tar jeg utgangspunkt i at landskapsvern er en mild vernekategori, hvor hovedregelen er at pågående virksomhet skal kunne fortsette, også etter nye og mer tidsmessige metoder, jf. Ot.prp. nr. 65 (1968–69) Om lov om naturvern, side 21.
- (28) I ”Innstilling om ny lov om naturvern”, avgitt 29. mai 1968 av Naturvernrådet, uttales det på side 26 at det skal kunne drives jordbruk og skogbruk i landskapsvernområder ”når det gjøres på en måte som er forenlig med kravene til landskapet”. I den sammenheng fremheves det at

”Tekniske inngrep skal i alminnelighet ikke forekomme, eller de må i hvert fall være så beskjedne at de ikke endrer landskapsbildet.”

- (29) Lovmotivene er likevel knappe med hensyn til det nærmere innhold i vesentlighetskriteriet.
- (30) Naturvernlovens regler om landskapsvern er, med enkelte presiseringer, videreført i naturmangfoldloven 36 annet ledd. Her heter det at pågående virksomhet kan fortsette og utvikles innenfor de rammer som følger av at de tiltak som iverksettes ikke endrer det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig.
- (31) I Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) side 413 beskrives det nærmere innhold i denne vesentlighetsvurderingen slik:

”Utgangspunktet etter første punktum er at vesentlige påvirkninger er forbudt, mens mer bagatellmessige inngrep normalt vil kunne gjennomføres uhindret av vernet. Hva som anses som ”vesentlig” vil kunne variere, og må ses i sammenheng med det konkrete verneformålet. Dessuten må vesentlighetskriteriet ses i forhold til tiltakets omfang, art og plassering vurdert opp mot landskapets særpreg og karakter.

Vesentlighetskriteriet vil vanligvis innebære et forbud mot oppføring av bygninger og anlegg og andre varige eller midlertidige innretninger, veibygging, fremføring av luft- og jordledninger, graving, utfylling og henleggelse av masse, nydyrking av noe omfang, nyplanting, bakkeplanering, bergverksdrift og endringer av betydning i vannføring eller vannstand.

I de tilfeller der det innenfor et landskapsvernområde allerede er bygninger, veier, bruer, gjerder, kraftledninger, jordbruksarealer mv. vil drift og vedlikehold kunne gjennomføres uhindret av vernet, men vernebestemmelsene kan stille krav til fremgangsmåten og andre tiltak i den forbindelse, (f.eks. om transport)."

(32) De eksempler som gis, er – slik det uttrykkelig fremgår – tiltak som vanligvis vil falle ned på hver sin side av skillet mellom tiltak som vesentlig kan endre det vernede landskaps særpreg eller karakter og tiltak som ikke kan det.

(33) Det fremgår videre av naturmangfoldloven § 36 annet ledd at nye tiltak skal tilpasses landskapet. I Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) understrekes det derfor på side 214 at i

"alle landskapsvernområder er forutsetningen at all virksomhet og alle tiltak er tilpasset landskapet slik at det ikke kommer i strid med formålet med vernet. I landskapsvernområder vil det derfor være lite aktuelt med nye tekniske inngrep."

(34) Tilsvarende synspunkter finnes, som jeg allerede har gjort rede for, i Naturvernrådets innstilling fra 1968.

(35) Dette bringer meg tilbake til det vurderingstema naturvernloven § 5, og forskriften § 3, gir anvisning på, nemlig spørsmålet om arbeidene "vesentlig kan endre landskapets art eller karakter". Som jeg allerede har vært inne på, må svaret på dette bero på en konkret vurdering av tiltakets omfang, art og plassering, sett i sammenheng med landskapets særpreg og karakter. Jeg legger til grunn at det etter naturvernloven, som etter naturmangfoldloven, skal legges vekt på den samlede virkning av tiltakene i området.

(36) Formålet med etableringen av landskapsvernområdet står sentralt i vesentlighetsvurderingen. Formålet med opprettelsen av Endalen landskapsvernområde er etter forskriften § 2

"å ta vare på et særpreget natur- og kulturlandskap med tilhørende planteliv, der seterlandskapet med seterbebyggelse, setervoller og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart".

(37) Verneformålet omfatter således ikke bare setrene, men også helheten, som et særpreget kultur- og naturlandskap.

(38) Jeg har gjort rede for de terrenginngrepene som er foretatt og som lagmannsretten har lagt til grunn for sin dom. Det sentrale her er at over en strekning på hele 350 meter er

- kuler i terrenget jevnet ut,
- store steiner flyttet,
- veien på enkelte steder plassert høyere i terrenget,
- skjæringer anlagt, og
- bredden økt fra de tidligere hjulsporenes halvannen meter til mellom to og to og en halv meter.

- (39) I tillegg kommer at det er gravd noen nye grøfter og lagt nye stikkrenner etter behov. Dette har likevel ikke så stor betydning for min vurdering.
- (40) Samlet sett kan det ikke være tvil om at disse arbeidene klart går ut over det man vil karakterisere som vedlikehold, selv med en romslig forståelse som tar hensyn til behovet for bruk av tidsmessige metoder ved utførelsen. Arbeidene kan dermed ikke være straffrie som vedlikehold i forskriftens forstand, slik det bestemmende mindretall i lagmannsretten har lagt til grunn.
- (41) Som nevnt, vil imidlertid ikke arbeid som går ut over det som kan regnes som vanlig vedlikehold uten videre lede til straffansvar. Det avgjørende er derfor om de arbeider som her er foretatt vesentlig endrer landskapets art og karakter. Spørsmålet om det foreligger en overtredelse av forbudet i naturvernloven § 5 må således avgjøres på grunnlag av en vurdering av hvordan natur- og kulturlandskapet fremstår henholdsvis før og etter arbeidene, herunder hvordan det vil fremstå når noe tid er gått tatt i betraktning hva som vil være påregnelig bruk av veien.
- (42) Noen nærmere vurdering av disse forholdene ligger ikke til grunn for frifinnelsen. Den er i det alt vesentlige relatert til formålet med arbeidene. Dette er omstendigheter som nok kan ha sin plass ved vurderinger etter dispensasjonshjemmelen i forskriften § 6, men de har ikke avgjørende betydning ved vurderingen i forhold til forbudet i naturvernloven § 5. Frifinnelsen for overtredelse av naturvernloven § 5 bygger dermed på uriktig lovanvendelse.
- (43) Tiltalens post II gjelder overtredelse av plan- og bygningsloven § 93 bokstav i, som bestemmer at vesentlige terrenginngrep ikke må utføres uten kommunens tillatelse. Frifinnelsen er her begrunnet gjennom en henvisning til de vurderinger som er gjort i tilknytning til tiltalens post I. Det fremgår av forarbeidene til bestemmelsen at den skal tjene til å ivareta blant annet hensynet til kulturlandskapet, jf. Ot.prp. nr. 39 (1993–94) Om lov om endringer i Plan- og bygningsloven, side 148. Dette tilsier at vesentlighetsvurderingen etter plan- og bygningsloven § 93 vil ha paralleller til vesentlighetsvurderingen etter naturvernloven § 5 der det dreier seg om terrenginngrep i et landskapsvernområde. Lagmannsrettens frifinnelse er ikke forankret i noen slik vesentlighetsvurdering, og dommen blir å oppheve også på dette punktet.
- (44) Jeg stemmer for denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.

- (45) Dommer **Skoghøy**: Jeg er kommet til at anken ikke kan føre frem.
- (46) Det følger av Grunnloven § 96 og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 7 at ingen kan straffes uten lovhjemmel. For at det hjemmelskrav som følger av EMK artikkel 7, skal være tilfredsstillt, må det fremgå av straffebestemmelsens ordlyd, eventuelt supplert med de presiseringer som måtte følge av rettspraksis, hvilke handlinger eller unnlatelser som rammes, se Rt. 2009 side 780 avsnitt 21.

- (47) Landskapsvernområde er den verneform etter naturvernloven som har lavest vernenivå. I et landskapsvernområde skal pågående virksomhet i all hovedsak kunne fortsette, se Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), side 214. Det blir her fremholdt at det også skal ”være rom for utvikling av pågående virksomhet, f.eks. å ta i bruk nye og mer tidsmessige driftsmetoder innen landbruket”.
- (48) Etter naturvernloven § 6 kan det i vedtak om landskapsvernområde fastsettes ”nærmere bestemmelser om området, dets skjøtsel og bruken av det”. Denne bestemmelse gir imidlertid bare hjemmel til å konkretisere forbudet i § 5. Den gir ikke hjemmel til å utvide dette. De tiltak som naturvernloven § 5 forbyr, er ”tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter”.
- (49) I forskriften om vern av Endalen landskapsvernområde (verneforskriften) § 4 nr. 1 er det presisert at vernevedtaket ikke er til hinder for ”[v]edlikehold av eksisterende bygninger, veger, anlegg, gjerder, bruer, klopper o.l.” Det er imidlertid ikke slik at et arbeid som går ut over det som naturlig kan karakteriseres som vedlikehold, er forbudt. For at et tiltak skal være forbudt, må det rammes av naturvernloven § 5 med de konkretiseringer som følger av verneforskriften § 3. Den selvstendige betydning av verneforskriften § 4 er at de tiltak som er nevnt der, er tillatt selv om de i vesentlig grad skulle virke inn på landskapets art eller karakter.
- (50) Vurderingen av hvilke tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter, må foretas på bakgrunn av det konkrete verneformålet slik det er angitt i verneforskriftens formålsbestemmelse, se Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), side 412. Det konkrete verneformål er etter verneforskriften § 2 å ”ta vare på et særpreget natur- og kulturlandskap med tilhørende planteliv, der seterlandskapet med seterbebyggelse, setervoller og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart”. De tiltak vår sak gjelder, er vegarbeider. Dette er en type tiltak som vil komme i en helt annen stilling i et kulturlandskap enn i et naturlandskap. Dersom det legges begrensninger for en tidsmessig utøvelse av den virksomhet som har dannet kulturlandskapet, vil dette undergrave og motvirke verneformålet.
- (51) Spørsmålet om et tiltak vesentlig kan endre landskapets art eller karakter, må også vurderes i et noe lengre tidsperspektiv. De sår i terrenget som blir skapt ved et naturinngrep, vil med tiden gro igjen. Ved vurderingen av hvorvidt landskapets art eller karakter kan bli endret, må det tas hensyn til dette.
- (52) Som førstvoterende har redegjort for, er lagmannsrettens dom avsagt under dissens. Det Høyesterett skal prøve, er det bestemmende mindretalls lovanvendelse. Dette innebærer at Høyesteretts prøving må skje på grunnlag av det faktum som lagmannsrettens mindretall har funnet bevist.
- (53) Lagmannsrettens dom er bygd opp slik at det først blir gitt en generell beskrivelse av de arbeider som ble utført sommeren 2007 og 29. august 2008. Denne beskrivelse er flertallet og mindretallet sammen om. Det fremgår av denne at den vegstrekning som ble bearbeidet sommeren 2007, utgjorde ca. 140 meter, mens den vegstrekning som ble bearbeidet 29. august 2008, utgjorde ca. 210 meter. Vegarbeidene ble utført ved bruk av stedlige masser og gikk i hovedsak ut på å flytte steiner, jevne kuler i terrenget og øke vegbredden. Det ble gravd enkelte skjæringer, og vegen er noen steder ”plassert høyere i

terrenget enn de tidligere hjulsporene ved påføring av masse”. Steder hvor det ble tatt ut masser utenfor vegtraséen, ble ”tildekt med tilbakeføring av opprinnelig overflate”.

- (54) Etter lagmannsrettens fellesredegjørelse blir faktumbeskrivelsen supplert med utdypende bemerkninger fra flertallet og mindretallet. I mindretallets votum heter det:

”Mindretallet mener bevisførselen har godtgjort at det eksisterte en tospors kjøretasé helt inn til værhavna. Det er påvist gamle stikkrenner, vist skjæringer og påvist på et sted snart 50 år gamle beskjedne sprengningsarbeider. ... Etter de gjennomførte arbeider er det fortsatt riktig å karakterisere veien som en traktorvei av enkleste sort.

Noe av formålet med opprettelsen av landskapsvernområdet er å verne om det eksisterende kulturlandskapet, og da må brukerne kunne utnytte dagens redskaper, herunder vanlige landbrukstraktorer til sin virksomhet i området. I motsatt fall vil i praksis kulturlandskapet gro igjen og over tid endre karakter, noe som er i strid med verneforskriften.

Arbeidet som er utført er skjedd nennsomt og under hensyn til at inngrepet skal minimaliseres ut fra at hensikten er å gjøre den gamle veien kjørbær med dagens utstyr. Tiltakene må bedømmes som minimale i forhold til formålet. Mindretallet har merket seg under befaringen at det langs den 10 år gamle veien fra Maureggvollen til elva Ena hadde grodd godt igjen både mellom sporene og på sidene av veien.

Oppgraderingen av veien er skjedd uten at det er lagt duk eller foretatt vesentlige inngrep. Det er kun skjedd en tilpasning av veien til bredere traktorer.

Det er påvist betydelig tidsbesparelse for de som driver næringsvirksomhet i området ved en utbedring av veien. Rasjonalisering av driften er et krav til landbruket i dag, og dette området er intet unntak. Bruk av den tidligere traséen ville medført fare for liv og helse på grunn av manglende bredde og dårlig standard.”

- (55) På dette grunnlag konkluderer lagmannsrettens bestemmende mindretall med at utbedringsarbeidene må anses som ”vedlikehold” i verneforskriftens forstand.
- (56) De utbedringsarbeidene som er beskrevet av lagmannsrettens mindretall, går etter min oppfatning utover det som med rimelighet kan karakteriseres som ”vedlikehold”. Som jeg tidligere har påpekt, er imidlertid dette ikke avgjørende. Etter naturvernloven § 5, jf. verneforskriften § 3 nr. 1 er et vilkår for det skal foreligge en straffbar overtredelse, at vegarbeidene ”vesentlig kan endre landskapets art eller karakter”.
- (57) Det er ikke tvilsomt at de utførte vegarbeider representerer inngrep i terrenget. Jeg kan imidlertid vanskelig se at de kan sies i vesentlig grad å endre ”landskapets art eller karakter”. Med ”art” siktes til landskapstype, mens det med ”karakter” siktes til de natur- eller kulturverdier som preger landskapet, og den bruk som tradisjonelt har vært gjort av det, jf. Inge Lorange Backer, Naturmangfoldloven – kommentarutgave, Oslo 2010, side 328.
- (58) De utførte arbeider går ut på å utvide og oppgradere en traktorveg til bruk for landbruksformål. Vegen får ved oppgraderingen ikke noen nye brukergrupper; den er fortsatt en traktorveg. Vegarbeidene er utført i et seterlandskap, og vegen glir naturlig inn i dette. Som tidligere nevnt, er naturinngrepet søkt mest mulig minimalisert. Det er benyttet stedlige masser, og steder hvor det ble tatt ut masser utenfor vegtraséen, er blitt tildekt med tilbakeføring av opprinnelig overflate. Jeg kan ikke se at landskapet ved de gjennomførte arbeider kan sies å ha endret *art* eller *karakter*. Området er fortsatt et

seterlandskap, og ut fra den beskrivelse lagmannsrettens bestemmende mindretall har gitt av arbeidene, er verken kultur- eller naturverdier blitt påført skade. I alle fall ligger det utenfor enhver normal språkbruk å si at landskapets art eller karakter ved de utførte arbeider er blitt *vesentlig* endret. På dette grunnlag mener jeg at påtalemyndighetens anke over frifinnelsen for overtredelse av naturvernloven må forkastes.

- (59) Det fremgår av plan- og bygningsloven § 93 første ledd bokstav i at det ikke kan gjennomføres "[v]esentlig terrenginngrep" uten tillatelse fra kommunen. Bestemmelsen tar ifølge lovforarbeidene sikte på å ramme "store inngrep i terreng, både direkte i forbindelse med bygg og anlegg om som ledd i en omforming av terreng alene, f.eks. ved anlegging av hager, parker, bakkeplanering i landbruket eller utfylling ellers", og "tiltak der grensen mellom å kalle det terrenginngrep eller anlegg vil være flytende, f.eks. ved massetak eller steinbrudd, etablering av en dam som bare graves ut eller demmes opp av masser på stedet osv.", se Ot.prp. nr. 39 (1993–1994) om endringer i Plan- og bygningsloven, side 148. På samme sted er det fremholdt at § 93 første ledd bokstav i er "viktig bl.a. for å kunne ivareta kulturlandskapet og andre viktige forhold i landskapet".
- (60) Både flertallet og mindretallet i lagmannsretten har lagt til grunn at vurderingen av om de vegarbeider vi her står overfor, skal karakteriseres som "[v]esentlig terrenginngrep", blir sammenfallende med vurderingen av om naturvernloven er overtrådt. Selv om vurderingstemaet etter de to lovene er noe forskjellig, er jeg enig med lagmannsrettens mindretall i at dersom vegarbeidene i den foreliggende sak ikke kan straffes etter naturvernloven, krever de heller ikke tillatelse etter plan- og bygningsloven § 93 første ledd bokstav i, da naturinngrepene er begrensede og går ut på å oppgradere og utvide en traktorveg til bruk for landbruksformål. Slik de utførte arbeider er beskrevet av lagmannsrettens mindretall, faller de etter mitt syn utenfor plan- og bygningsloven § 93 første ledd bokstav i. Det bestemmende mindretalls lovanvendelse er da riktig. Den begrunnelse som er gitt, er noe knapp, men da den er tilstrekkelig til at Høyesterett kan prøve lovanvendelsen, og mangelen ikke kan antas å ha virket inn på resultatet, er det ikke noe grunnlag for å oppheve lagmannsrettens dom, se straffeprosessloven § 343 andre ledd nr. 8, jf. første ledd.
- (61) Jeg stemmer etter dette for at anken forkastes.
- (62) Dommer **Matheson:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, kst. dommer Arnesen.
- (63) Dommer **Noer:** Likeså.
- (64) Dommer **Gjølstad:** Likeså.

(65) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.

Riktig utskrift bekrefte: